

The main directions of the development of the infrastructure of the innovative development of the industrial sector of the region are defined, including the following: taking into consideration the impact of factors on the infrastructure of the innovative development of the industrial sector of the region along with the identification of factor similar to the region at large and to the industrial sector in particular; the achievement of equal conditions along with the development of the region itself – macroeconomic, legal norms in terms of the economic regulation of the regional development, the system of budgetary relations, international economic conditions; provision of the functionality of the infrastructure on the ground of the creation of favorable conditions for the development of the industrial sector in the region by means of the enhancement of the regional policy.

The article defines conditions of the innovative development of the industrial sector of the region, among which the main conditions are: the qualification of the labor force, the technological progress (the level of the technological development), the nature of demand. The article offers the main directions for the implementation of the state regional policy in the time of the application of the innovative model of development.

Key words: *innovations, regional development, innovative regional development, innovative development of the industrial sector of the region.*

УДК 339.92:519.86

О.А. Беззубченко

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У статті досліджено сутність організаційно-економічних моделей та особливості їх застосування для планування процесу міжрегіонального співробітництва. аналіз Визначено складові необхідні для реалізації та забезпечення міжрегіональних зв'язків; структуру та основні елементи організаційно-економічної моделі міжрегіонального співробітництва. Розкрито специфічні властивості організаційно-економічного моделювання.

Ключові слова: *міжрегіональне співробітництво, регіон, механізм міжрегіонального співробітництва, організаційно-економічна модель.*

З динамічним розвитком економіки перед управлінням лежить одне завдання – розроблення такого організаційно-економічного механізму управління виробничо-господарською діяльністю суб'єкта (регіону), який дозволив би зберігати та зміцнювати його стійку позицію на ринку, задовольняти потреби споживачів, адекватно та оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища та стабільно розвиватися. Постійні зміни середовища, висока конкуренція, розвиток технологій стимулюють керівників перебудовувати та покращувати організаційно-економічний механізм управління таким чином, щоб забезпечити збалансовану виробничо-господарську, інвестиційну, інноваційну діяльність.

Дослідженню питань міжрегіонального співробітництва та взаємовідносин прикордонних територій присвячено праці наступних провідних вчених: В. Андрійчука, П. Беленького, О. Гонти, М. Долішнього, Є. Кітовського, П. Луцишина, Н. Мікули, А. Мокія, О. Оксанича, С. Писаренко, В. Поповкіна, С. Романова, О. Шаблія, М.

Янків та інших. Складнощі у розвитку інституту міжрегіональної співпраці регіонів різних країн пов'язані з функціонуванням різних моделей взаємодії органів влади країни з регіональними та одночасним недоліком у вивченні інститутів і механізмів міжрегіональної співпраці. Регіони будь якої країни, мають певний соціально-економічний потенціал, що пояснює їх активну участь у міжрегіональному співробітництві, яке реалізується в умовах зростаючої глобалізації та світової взаємозалежності, а також в умовах міжнародного поділу праці.

Розвитку організаційно-економічного моделювання присвячено роботи багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених Р.Е. Беллман., Д. Форрестер, Л.С. Понтрягін, А.І. Орлов, С.С. Резніченко, Ф.М. Русінов та ін., проте їх роботи в основному спрямовано на розробку шляхів вирішення завдань щодо організації виробничих процесів на підприємстві. В галузі досліджень міжрегіонального співробітництва вчені акцентують увагу на підвищенні ефективності організаційно-економічних механізмів активізації співробітництва. Все вищевикладене зумовлює необхідність розробки теоретичних основ організаційно-економічних моделей саме, міжрегіонального співробітництва.

Головною метою, що стоїть сьогодні перед державним регулюванням розвитку регіонів, залишається прискорення і підвищення ефективності соціально-економічного розвитку за рахунок комплексу фінансово-економічних, організаційних та інших заходів, в тому числі організації системи міжрегіональних зв'язків у галузі економіки, соціальної сфери, спільного вирішення екологічних та інших загальних і гострих для регіонів проблем. Для досягнення визначеної мети необхідно удосконалення системи взаємодії суб'єктів міжрегіонального співробітництва, до яких можна віднести державні і громадські структури, приватні підприємства (середній та малий бізнес), домогосподарства. Потрібна поступова скоординована діяльність регіональних виконавчих органів влади в процесі пошуку та впровадження відповідних форм міжрегіонального співробітництва.

Поняття “механізм” в економічному словнику окреслене як “послідовність станів, процесів, що визначають собою будь-яку дію, явище”, або ж “система, пристрій, що визначає порядок будь-якого виду діяльності”. Механізм управління містить цілі управління, елементи об'єкта та їх зв'язки, на які здійснюється вплив заради досягнення цілей [1]. Інституціональна теорія визначає економічний механізм як сукупність множин варіантів поведінки суб'єктів економічних відносин, форм та методів господарювання, і який служить ув'язці та узгодженню суспільних, групових і приватних інтересів, забезпечує функціонування та розвиток національної економіки [2].

Моделювання – один із прийомів вивчення економічних явищ і процесів, за допомогою якого можна чітко уявити досліджуваний об'єкт, описати його внутрішню структуру й охарактеризувати зовнішні зв'язки, дослідити та визначити вплив факторів на результативний показник [3]. Згідно визначення С.О. Попова, «організаційно-економічне моделювання – це різновид економічного моделювання виробничих процесів, при якому економічні характеристики процесу і його продукції визначаються на основі відтворення організаційної структури процесу, технічних і економічних умов його здійснення» [4, с. 257]. Зауважимо, що організаційно-економічне моделювання дозволяє вирішувати дуже складні організаційно-економічні завдання виробництва за економічними критеріями його ефективності [5, с. 18; 3, с. 142; 6, р. 25].

Процес реалізації міжрегіонального співробітництва вимагає з'ясування двох основних питань – вибору конкретних форм за видами діяльності міжрегіонального співробітництва та організаційно-економічної структури.

Під міжрегіональним співробітництвом розуміють взаємоузгоджені дії спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-

технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, мінімум двох регіонів, або декількох, як всередині країни так і за її межами, що не обов'язково мають спільні кордони, у межах компетенції визначеної їх національним законодавством з метою отримання ефекту від нарощення їх конкурентних переваг [6].

Таким чином, для вибору конкретної форми міжрегіонального співробітництва потрібно провести аналіз сукупності складових необхідних для реалізації та забезпечення міжрегіональних зв'язків [7], який передбачає:

оцінку рівня соціально економічного розвитку регіонів (ступінь інтегрованості регіонів, можливість взаємного посилення конкурентних переваг регіонів від участі процесі міжрегіонального співробітництва, ефект від взаємодії);

вибір форми та на цій основі виду міжрегіонального співробітництва;

здійснення економіко-математичного моделювання процесу міжрегіонального співробітництва для конкретного виду з відповідною, притаманною цьому виду співробітництва організаційно-економічною структурою. (рис 1.)

Загальна модель міжрегіонального співробітництва віддзеркалює послідовність дій спрямованих на вибір конкретного виду співробітництва для якого буде побудована конкретна організаційно-економічна модель, що буде реалізована суб'єктом господарювання.

Одним із важливих етапів в процесі реалізації міжрегіонального співробітництва, яке здійснюється на рівні конкретного суб'єкта господарювання за вже обраним видом є прогнозування отриманого ефекту та визначення чинників, що можуть посилити чи зменшити його. Так як наслідок, пошук інструментів, що можуть максимізувати позитивний вплив, чи мінімізувати негативний вплив на бажаний результат.

Структура організаційно-економічної моделі виробничого процесу конкретного суб'єкта господарювання, як правило складається з трьох основних елементів: структурні елементи процесу (у вигляді їх переліку), модель організаційної структури процесу (у вигляді схеми організації його виконання – схеми зв'язків між елементами), економіко-математичних моделей кожного із структурних елементів виробничого процесу, з яких формується економіко-математична модель загального процесу. З огляду на те, що в якості процесу ми розглядаємо механізм міжрегіонального співробітництва, треба враховувати природу та особливості міжрегіонального співробітництва.

Співробітництво в будь якій формі – це складна система, що функціонує в притаманному їй економічному середовищі, має свій внутрішній економічний механізм функціонування та фінансово-економічні характеристики, що формують економічні результати від співробітництва [2]. З огляду на це, організаційно-економічне моделювання набуває ознак системності, та його об'єктом виступає міжрегіональне співробітництво, як сукупність організаційних та економічних важелів, що діють на організаційні та економічні параметри системи управління та сприяють отриманню конкурентних переваг, формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу та ефективності діяльності регіонів загалом. Тому структурними елементами організаційно-економічної моделі міжрегіонального співробітництва виступатимуть показники соціально-економічного розвитку регіонів, модель організаційної структури процесу залежатиме від форми міжрегіонального співробітництва за характером діяльності взаємозв'язків (господарські (виробничі, невиробничі); торгово-економічні; науково-дослідні; культурні; політичні; туристичні; соціальні; технічні; співпраця по боротьбі зі злочинністю; організаційні).

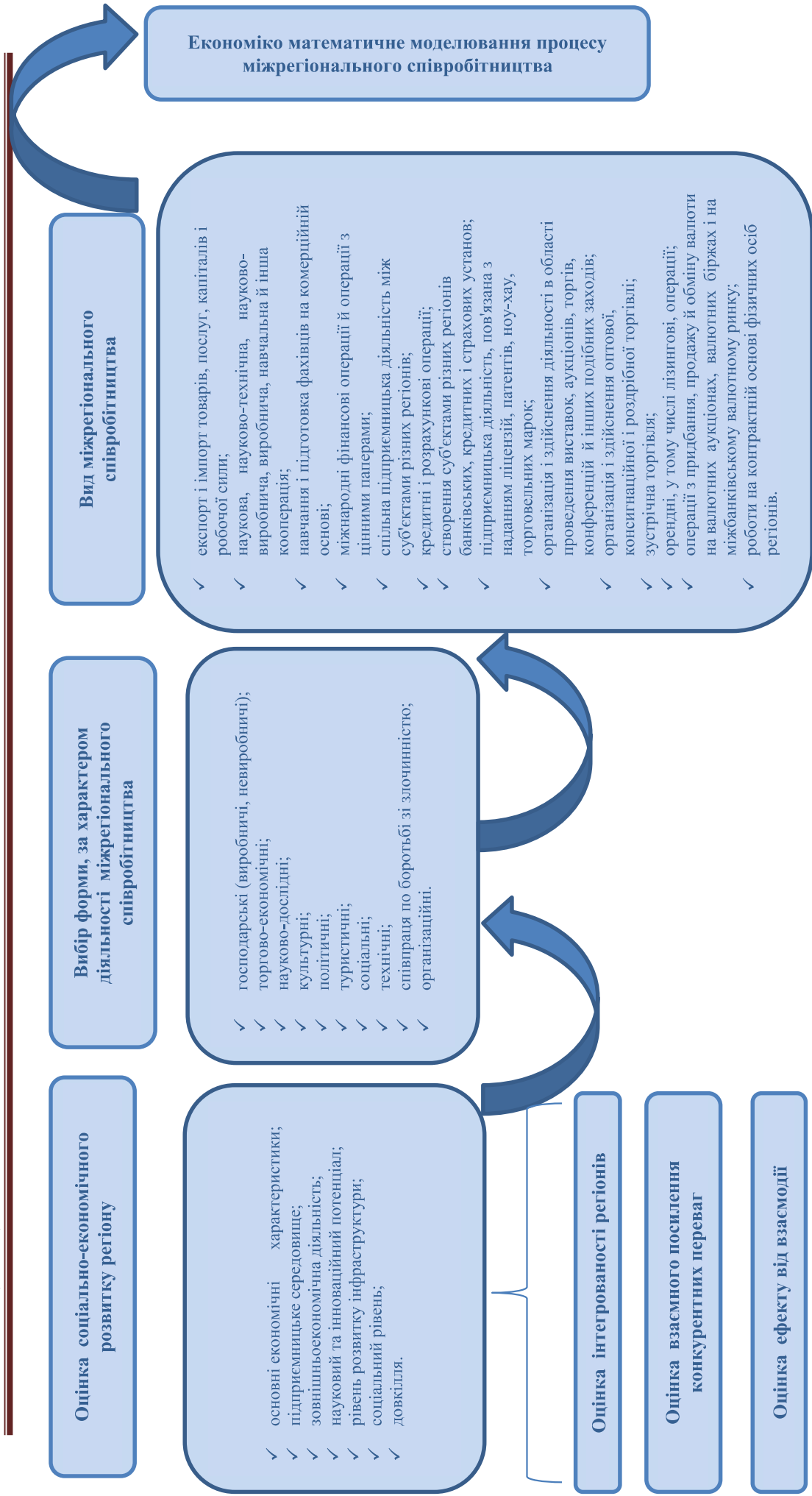

Рис. 1. Загальна організаційно-економічна модель міжрегіонального співробітництва

Організаційно-економічна модель дозволяє чітко уявляти порядок виконання процесу співробітництва завдяки опису його структури у графічному вигляді (організаційних схем, сітьових графіків, тощо). Такі схеми дозволяють проводити дослідження можливих варіацій при перебудові схеми виконання чи змінах обраних елементів (параметрів), аналізувати і синтезувати структуру процесу, прогнозувати економічні результати, що можуть бути отримані в результаті змін, що відбулися.

Достовірність отриманих результатів залежить від ступеня деталізації структурних елементів та їх взаємозв'язків.

Організаційно-економічні моделі формуються з використанням методів, що дозволяють перевірити їх виконання з застосуванням пасивних і активних експериментів.

Сутність пасивного експерименту полягає у тому, що спостереження відбувається протягом певного часу без втручання в процес реалізації. Для виконання моделі використовуються параметри структурних елементів, що були закладені в модель під час моделювання, незважаючи на те що вони під впливом деяких факторів могли змінитися. При пасивному експерименті бажані результати отримати можна дуже рідко, але це дозволяє визначити ті фактори, вплив яких не було враховано під час моделювання.

Сутність активного експерименту полягає в безпосередньому впливі на організаційну структуру та процес реалізації співробітництва і визначення отриманих результатів, що обумовлені здійсненим впливом. Такий експеримент застосовується для з'ясування поведінки процесу, що моделюється в різних умовах, при різних станах зовнішнього середовища і самої організаційно-економічної системи та різних управлінських дій при здійсненні процесу реалізації. Для цього при моделюванні відповідні значення параметрів для обраних структурних елементів задають на вході моделі і одночасно вводять параметри від яких залежить стан самої системи, дозволяє визначити реакцію на кінцевий результат. Особливість активного експерименту, полягає в тому, що виникає можливість визначити поведінку моделі під дією конкретного управлінського впливу, активно коригувати управлінські дії і надавати системі властивостей шляхом зміни організаційної структури, які забезпечать максимальну економічну ефективність її функціонування під таким впливом.

Ще однією зі специфічних властивостей організаційно-економічного моделювання є можливість визначення часових характеристик формування економічних параметрів процесу співробітництва. Результати виконання будь-яких процесів організаційно-економічного співробітництва суттєво залежать від їх часових характеристик. Це обумовлено тим, що процес реалізації міжрегіонального співробітництва є динамічним. Час є важливим параметром процесу співробітництва, який відіграє одну з головних ролей у визначенні їх динамічних характеристик. Час має свої параметри (тривалість процесу міжрегіонального співробітництва, тривалість запланованого періоду реалізації певного проекту, часовий лаг, час виконання конкретного етапу міжрегіонального співробітництва). Відповідно часові параметри мають свої обмеження, тобто процес реалізації конкретного проекту не може виконуватись нескінченно довго без отримання результатів та ці результати мають бути отримані за чітко заданий часовий період (період планування). Одним з головних важелів керування часовими параметрами співробітництва є його організація. Від того яким чином буде організовано виконання процесу реалізації міжрегіонального співробітництва і залежить те, чи будуть отримані необхідні результати на потрібний момент часу.

Таким чином, зважаючи на сучасний стан соціально-економічного розвитку регіонів України, необхідним є використання переваг від міжрегіонального

співробітництва з метою отримання ефекту від нарощення їх конкурентних переваг. Організаційно-економічне моделювання міжрегіонального співробітництва, як сукупність організаційних та економічних важелів, що діють на організаційні та економічні параметри системи управління сприятиме отриманню конкурентних переваг, формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу українських суб'єктів господарювання та ефективності діяльності регіонів загалом.

Список використаної літератури

1. Dictionary of Economics. Retrieved April 15, 2014, from http://yandex.ua/yandsearch?text=http%3A%2F%2Fabc.informbureau.com%2Fhtml%2Foics_senoaaiiue_iaoaieci.html.&clid=1959251&lr=28539&msp=1.

2. Матвеев Є. Е. Теоретичні основи дослідження механізмів взаємодії суб'єктів економічних відносин / Є. Е. Матвеев // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Механізми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі: [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень ; відп. ред. В. С. Кравців. – Львів, 2013. – Вип. 4 (102). – 448 с.; Matvieiev Ye. E. Teoretychni osnovy doslidzhennia mekhanizmiv vzaiemodii subiektiv ekonomichnykh vidnosyn / Ye. E. Matvieiev // Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. Mekhanizmy vzaiemodii subiektiv ekonomichnykh vidnosyn u transkordonnomu prostori: [zb. nauk. pr.] / NAN Ukrainy. In-t rehionalnykh doslidzhen ; vidp. red. V. S. Kravtsiv. – Lviv, 2013. – Vyr. 4 (102). – 448 s.

3. Моделювання, види моделей, що засто совуються в економічному аналізі. [Елек тронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ahd.vlynko.com/modeli.htm>; Modeliuvannia, vydu modelei, shcho zasto sovuiutsia v ekonomichnomu analizi. [Elek tronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ahd.vlynko.com/modeli.htm>.

4. Попов С.О. Теоретичні основи організаційно-економічного моделювання виробничих процесів з непотоковою технологією / С.О. Попов // Вісник КТУ. – 2009. – № 24. – С. 256–262. – Режим доступу: http://knu.edu.ua/Files/24_2009/st_43.pdf; Popov S.O. Teoretychni osnovy orhanizatsiino-ekonomichnoho modeliuvannia vyrobnychykh protsesiv z nepotokovoiu tekhnolohiieiu / S.O. Popov // Visnyk KTU. – 2009. – № 24. – S. 256–262. – Rezhym dostupu: http://knu.edu.ua/Files/24_2009/st_43.pdf

5. Орлов А.И. Организационно-экономическое моделирование: теория принятия решений / А.И. Орлов. – М., 2010. – 568 с. – Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/Orlov2010.pdf>; Orlov A.Y. Orhanyzatsyonno-ekonomycheskoe modelyrovanye: teoriya pryniatyia reshenyi / A.Y. Orlov. – М., 2010. – 568 s. – Rezhym dostupu: <file:///C:/Users/User/Downloads/Orlov2010.pdf>

6. Беззубченко О.А. Міжрегіональне співробітництво: сутність, форми та процес реалізації/ О.А. Беззубченко //Вісник Маріупольського державного університету Серія: Економіка. – 2015. – Вип. 9.- С. 96-102. – Режим доступу: <http://visnyk-ekonomics.mdu.in.ua/uk/visnik-9.pdf>; Bezzubchenko O.A. Mizhrehionalne spivrobitnytstvo: sutnist, formy ta protses realizatsii/ O.A. Bezzubchenko //Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu Serii: Ekonomika. – 2015. – Vyr. 9.- S. 96-102. – Rezhym dostupu: <http://visnyk-ekonomics.mdu.in.ua/uk/visnik-9.pdf>

7. Клімович О. Зміст та форми міжрегіонального співробітництва / О.Клімович //Економічний аналіз. 2013 рік. Випуск 12. Частина 1. – С. 145-149. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/ekan_2013_12\(1\)_30.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/ekan_2013_12(1)_30.pdf); Klimovych O. Zmist ta formy mizhrehionalnoho spivrobitnytstva / O.Klimovych //Ekonomichniy analiz. 2013 rik. Vypusk 12. Chastyna 1. – S. 145-149. – Rezhym dostupu:

file:///C:/Users/User/Downloads/ecan_2013_12(1)_30.pdf

Стаття надійшла до редакції: 16.06.2017 р.

O. Bezzubchenko

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MODEL OF INTERREGIONAL COOPERATION

With the accordance to the dynamic development of the economy, the management is faced with the challenge to develop the organizational and economic mechanism of production and economic activities of the entity (the region). It would preserve and strengthen the entity (the region) strong position in the market to meet the needs of consumers, to respond to changes in the environment properly and efficiently as well as to ensure sustainable development. Constant changes in the environment, high competition, technology development stimulate managers to rebuild and to improve organizational-economic mechanism of management the way to ensure a balanced production, investment, and innovation.

Model building is a method to study economic phenomena and processes. According to it, one can visualize the object and describe its internal structure and external relations as well as to describe, to explore and to determine the impact of factors on the resultant figure.

The implementation of regional cooperation requires considering two major issues - the selection of specific forms according to the activities of interregional cooperation and organizational and economic structure.

Thus, to select the particular form of regional cooperation is necessary to analyse a number of constituent elements required for implementation and maintenance of interregional relations. It includes:

- assessment of social and economic development of regions (degree of region integration, the ability to enhance mutual competitive advantages for the regions by participating in the regional cooperation, the effect of interaction);*
- choice of form and to form inter-regional cooperation on this basis;*
- implementation of economic and mathematical modelling of regional cooperation for the particular type of appropriate inherent to this type of cooperation organizational and economic structure.*

The general model of interregional cooperation reflects the sequence of actions aimed to select the type of cooperation for which specific organizational and economic model implemented by the entity will be built.

The structure of the organizational and economic model of the production process of a particular entity typically consists of three main elements. They are: the structural elements of the process (in the form of a list), model of organizational structure of the process (as a schemes of its implementation - connections between circuit elements), economic and mathematical models of each of the structural elements of the production process, including emerging economic and mathematical model of the overall process. According to the fact that the process of interregional cooperation mechanism is consider as a process, the nature and characteristics of interregional cooperation must be taken into account.

Organizational and economic model provides a clear understanding about the order of cooperation process through the description of its structure graphically (organizational charts, network schedule, etc.). Such schemes allow examining possible variations while restructuring scheme of implementation or changing of selected items (parameters) as well as analysing and synthesizing the structure of the process to predict the economic results that may be obtained through the changes.

Thus, according to the current state of socio-economic development of the regions of Ukraine, it is necessary to take advantage of interregional cooperation in order to obtain the effect of increasing their competitive advantages. Organizational-economic modelling of interregional cooperation as a set of organizational and economic instruments that function on the organizational and economic parameters of system of management will lead to competitive advantages, the formation and strengthening of organizational capacity of Ukrainian economic entities and the efficiency of the regions in general.

Key words: *interregional cooperation, region, regional cooperation mechanism, organizational and economic model.*

УДК 332.122(477)

Н. В. Балабанова

ОЦІНКА ГАЛУЗЕВОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

У статті здійснено оцінку показників галузевої спеціалізації регіонів України, досліджено розподіл регіональної валової доданої вартості за видами економічної діяльності; виокремлено види економічної діяльності, які забезпечують найбільш істотний внесок у регіональний розвиток.

Ключові слова: *регіональний розвиток, коефіцієнти галузевої спеціалізації, валова додана вартість.*

Постановка проблеми. Підвищення ролі регіонів у соціально-економічному розвитку країни потребує впровадження дієвої державної регіональної політики та відповідних структурних перетворень на рівні економіки регіонів.

При розробці стратегій структурних перетворень треба враховувати такі проблеми, як необхідність зміцнення конкурентоспроможності економіки регіонів, вирівнювання диспропорцій регіонального розвитку, забезпечення на рівні регіональної економіки сприятливих умов для зростання добробуту населення, вирівнювання диспропорцій інвестиційних процесів на рівні регіональної економіки, активізації міжрегіональної співпраці, формування місткого внутрішнього ринку та створення дієвого інфраструктурного забезпечення для впровадження комплексу структурних перетворень економіки регіонів.

Крім того, слід враховувати, що кожен регіон має в рамках економічного простору країни власну спеціалізацію, яка є концентрацією на його території конкретних видів виробництва та у коротко- та середньостроковій перспективі визначає напрями його розвитку. Це визначає зростання наукового інтересу до визначення регіональних особливостей у розміщенні, структурі та динаміці галузей промисловості та обумовлює об'єктивну необхідність подальших досліджень у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню питань соціально-економічного розвитку регіонів, формуванню регіональної політики та показників галузевої спеціалізації регіонів присвячено роботи багатьох науковців, зокрема: О.Г.Білоруса, Н.Л.Гавкалової, З.В. Герасимчука, М.І.Долишнього, Б.М.Данилішина, Я.І.Жаліло, Е.М.Лібанової та інших.

Виклад основного матеріалу. Розвиток регіонів значною мірою базується на визначенні та використанні його сильних переваг, виявлення яких дозволяє сконцентрувати максимум зусиль та ресурсів на таких видах діяльності, в яких переваги виявляються більшою мірою. В свою чергу види діяльності, в яких